Stanowisko
Walnego Zgromadzenia Małopolskiej Izby Rolniczej
z dnia 24.09.2020 r. w zakresie funkcjonujących, w województwie Małopolskim,
programów ochrony środowiska.

1. W zakresie ochrony powietrza (dotyczy uchwały Sejmiku Województwa Małopolskiego nr XXXII/452/17 z dnia 23 stycznia 2017 r).

Członkowie Walnego Zgromadzenia doskonale rozumieją znaczenie czystego powietrza dla zdrowia mieszkańców naszego województwa. Rozumieją również konieczność jego poprawy przez podjęcie różnego rodzaju przedsięwzięć prawnych, organizacyjnych i finansowych.

Małopolska Izba Rolnicza nie jest jednak obojętna na fakt, jak przyjęte rozwiązania w tym zakresie wpływają na produkcję rolną. Daleko idąca ingerencja w produkcję rolną, która jest konsekwencją ww. uchwały, powoduje straty ekonomiczne producentów i tym samym może zaburzać relacje popytu i podaży żywności.

Informacje jakie uzyskujemy z Urzędu Marszałkowskiego oraz Sejmiku Województwa Małopolskiego nie pozostawiają złudzeń co do restrykcyjnych zapisów, które mają obowiązywać rolników przy produkcji – przede wszystkim warzyw pod osłonami.

Kwestia kotłów wykorzystywanych w rolnictwie wymaga wyłączenia spod ustaleń Programu Ochrony Powietrza. Jak pokazuje treść POP-u: *„Biorąc pod uwagę te uwarunkowania, zmiany zachodzące w rolnictwie, a także jego rozwój, założono iż redukcja emisji w tym obszarze nie będzie konieczna i wielkość emisji utrzyma się obecnym poziomie”.* W związku z tym należy uznać, że branża rolnicza nie będzie podlegała pod ustalenia POP-u, gdyż emisja zanieczyszczeń wytwarzana przez tę branżę jest na akceptowalnym poziomie. Uwzględniając powyższe należy również przeanalizować i zaktualizować stosowne zapisy innych aktów prawnych wydawanych na poziomie regionalnym i krajowym.

Uchwała z dnia 1 lipca 2020 r. nr XXIII/340/20 będąca konsekwencją zainicjowanego przez nas wystąpienia Zarządu KRIR o zmianę zapisów uchwały z 2017 r. w sprawie wprowadzenia na obszarze woj. małopolskiego ograniczeń i zakazów w zakresie instalacji, w których następuje spalanie paliw stałych, nie uwzględniła naszych sugestii. W uzasadnieniu do tej uchwały dowiadujemy się, że nie wprowadza ona całkowitego zakazu stosowania paliw stałych w instalacjach służących do ogrzewania tuneli i szklarni przeznaczonych do produkcji rolnej. Uchwała ta określa ilość paliwa, które jest dopuszczone do użytku, a także uszczegóławia wartości emisji dla eksploatowanych urządzeń grzewczych na paliwa stałe.

Marszałek Województwa Małopolskiego podniósł, iż instalowane od 1 lipca 2017 roku urządzenia grzewcze muszą posiadać automatyczny podajnik paliwa oraz spełniać wymagania emisji i sprawności na poziomie ekoprojektu określone w Rozporządzeniu Komisji (UE) 2015/1189 z dnia 28 kwietnia 2015 roku w sprawie wykonania Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/125/WE. Uchwała precyzuje także terminy wymiany dotychczas użytkowanych kotłów na paliwa stałe. Kotły 1 i 2klasy

oraz urządzenia pozaklasowe muszą zostać wymienione do końca 2022 roku, zaś urządzenia 3 i 4 klasy podlegają wymianie do 31 grudnia 2026 roku.

Idąc dalej Marszałek Województwa Małopolskiego podkreślił, ze małopolscy rolnicy, z wyłączeniem obszaru Gminy Miejskiej Kraków, po dostosowaniu urządzeń grzewczych do zapisów przedmiotowej uchwały, mogą ogrzewać tunele do produkcji rolnej również paliwami stałymi, w tym węglem i drewnem. W konsekwencji - w ocenie Marszałka Województwa Małopolskiego - nie ma konieczności zmiany zapisów tejże uchwały.

Niemniej jednak zauważamy co następuje:

a. Założony harmonogram wymiany pieców pozaklasowych nie jest realny do zrealizowania. Próba zrealizowania planu wymiany pieców pozaklasowych w budynkach mieszkalnych do końca 2022 r. spowoduje znaczący wzrost kosztów związanych z usługami instalacyjnymi oraz zakupem urządzeń. Kotły spełniające wymogi ecoprojektu są drogie. Producenci potrzebują odpowiedniego czasu na wprowadzenie postępu technicznego i technologicznego, w tym na weryfikację przyjętych rozwiązań. Istniejące urządzenia posiadają jeszcze techniczny potencjał do ich użytkowania. Chcemy zwrócić uwagę, że jeszcze w 2017 r. można było zgodnie z prawem montować nowe kotły pozaklasowe w budynkach mieszkalnych. Procedura wprowadzenia norm w tym zakresie była świadomie przesuwana w czasie przez decydentów. Trudno wobec tego zrozumieć uzasadnienie rewolucyjnych zmian. Obserwuje się ostatnio ożywienie w zakresie rozbudowy sieci gazowych. Harmonogram rozbudów sięga kilku lat, wobec tego brak dopasowania procesu wymiany kotłów i dostępności gazu na danym terenie jest nieracjonalny.
b. Analogiczna uwaga jak ta z punktu pierwszego dla wymiany kotłów klasy III i IV.
c. Całkowicie niezrozumiałym jest fakt, że od 2022 r. w zakresie kotłów na paliwa stałe wsparcie będą mogły otrzymać tylko kotły na biomasę.
d. Bardzo szkodliwy jest zapis dotyczący możliwości dofinansowania od 1stycznia 2023 roku wymiany kotłów zasilanych biomasą tylko o wskaźniku emisji pyłu poniżej 20 mg/m^3. To jawna dyskryminacja kotłów na biomasę. Bardzo restrykcyjna norma ecoprojekt dopuszcza dla kotłów na biomasę emisyjność na poziomie 60mg/m^3 dla załadunku ręcznego i 40 mg/m^3 dla załadunku automatycznego. Dziwnym jest podwyższanie wymogów w stosunku do tej normy. Producenci nowoczesnych kotłów na biomasę posiadają urządzenia o emisyjności zgodnej z obowiązującą normą. Tak drastyczne zaostrzenie tych wymogów to jest po prostu działanie zmierzające do uniemożliwienia korzystania z dofinasowania przy chęci korzystania z biomasy. Wg szybkiego rozpoznania na dziś na terenie Europy jest niewielu producentów takich kotłów. Koszt kotła o podobnym poziomie emisyjności jest zbliżony do kosztu zakupu nowego samochodu.
e. Dokument zbyt mało akcentuje aspekty związane z oszczędzaniem energii, w tym szczególnie wsparcie dla termomodernizacji. Zdecydowane wsparcie powinno być kierowane dla kompleksowego rozwiązania problemu. W pierwszej kolejności zadanie termomodernizacyjne, następnie wymiana źródła. W wyniku wykonania termomodernizacji oszczędność energii cieplnej do ogrzewania wynosi średnio ok 60%. W wyniku wymiany źródła ciepła oszczędność wynosi 0. Dodatkowo kocioł dobrany na wyższe zużycie energii przy wykonaniu termomodernizacji jest przewymiarowany i działa nieefektywnie.

f. W dokumencie brak pokazania strategii długofalowej i pożądanego stanu docelowego. W jednym z wariantów dla roku 2030 pokazano zakaz stosowania gazu do ogrzewania nowych budynków. Jak to się ma do nasilonej akcji rozbudowy sieci gazowych. Według naszych informacji wynika, że ten wariant nie jest wybrany, jednak naszym zdaniem bardzo realny patrząc na europejskie dokumenty strategiczne. Już dziś należy określić strategię na przyszłość. Jeśli będzie zakaz dla gazu, może nie koniecznie wszyscy muszą zaliczyć etap kotłowni gazowej. Eksploatacja budynków planowana jest na dziesiątki lat. Wiedza o rozwiązaniach w przyszłości pomoże optymalizować wybierane rozwiązania. Na przykład wiedza o preferencji dla pomp ciepła do ogrzewania budynków, skłoni do zaprojektowania i wykonania w budynku instalacji do ogrzewania niskotemperaturowego.

g. Kwestia kotłów wykorzystywanych w rolnictwie wymaga wyłączenia spod ustaleń Programu Ochrony Powietrza. Jak pokazuje treść POP-u *„Biorąc pod uwagę te uwarunkowania, zmiany zachodzące w rolnictwie, a także jego rozwój założono, iż redukcja emisji w tym obszarze nie będzie konieczna i wielkość emisji utrzyma się na obecnym poziomie”*. W związku z tym należy uznać, że zakres rolnictwa nie będzie podlegał pod ustalenia POP-u.

h. Nie ma takiej potrzeby, aby kotły wykorzystywane w gospodarstwach rolnych były poddane rejestracji i nadzorowi. Jest to zbyteczne. Konieczne jest wsparcie merytoryczne i finansowe gospodarstw w celu wprowadzenia postępu technicznego w zakresie procesów technologicznych i stosowanych urządzeń związanych z ogrzewaniem.

i. Koniecznym jest zapewnienie odpowiedniego wsparcia dla wykorzystania biomasy i energii pochodzenia rolniczego. Działania takie są kluczem do osiągnięcia samowystarczalności energetycznej. Szczególnie należy zwrócić uwagę na biomasę (również w formie toryfikatu) a także oleje, alkohole oraz biogaz. Ten ostatni jest najefektywniejszym surowcem do produkcji wodoru, który jest jednym z paliw o największym potencjale rozwojowym.

j. Należy rozważyć dofinansowanie do filtrów montowanych na kominach budynków mieszkalnych.

2. W zakresie ogólnopolskiego programu regeneracji środowiskowej gleb poprzez ich wapnowanie: Funkcjonowanie Programu od lipca 2019 r. dawało nadzieję na szybką poprawę poziomu zakwaszenia gleb, których według OSChR w woj. małopolskim jest 60%.

   Na dzień dzisiejszy zostało złożonych 828 wniosków, co w stosunku do 146 tys. gospodarstw jest kroplą w morzu potrzeb. Według Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej dofinansowanie otrzymało 507 rolników na kwotę 1 mln 156 tys. 110, 63 zł, powierzchnia zregenerowana to 1590 ha, na którą wysiano wapno w czystym składniku w ilości 5770 t. Dla porównania w latach 2015 i 2016 z programów rekultywacji gleb wysiano 5754 tony wapna na 1118 ha (Program zrealizowany przez Izbę).

   W pierwszym okresie funkcjonowania tego programu zgłosiliśmy liczne uwagi do Urzędu Marszałkowskiego - Departamentu Środowiska, OSChR i Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Jeden z tych wniosków przesłaliśmy również za pośrednictwem KRIR do Premiera RP, a dotyczył on ujednolicenia definicji rolnika jako przedsiębiorcy (Załącznik H.4 zawiera informacje jednoznacznie kojarzące się z przedsiębiorstwem, nie zaś z osobą fizyczną, dlatego też jest często pomijany przez rolników, którzy mają świadomość, iż zgodnie z zapisami polskiego prawa nie prowadzą działalności gospodarczej i często nie zetknęli się dotychczas z informacją, iż są mikro

przedsiębiorcami prowadzącymi działalność opisaną odpowiednim kodem PKD. Kuriozum stanowi fakt, iż załącznik ten nie jest wymagany od rolnika indywidualnego przez instytucje w ościennych województwach np. świętokrzyskim i podkarpackim).

Mała ilość rolników, którzy otrzymali dofinansowanie wynika z faktu, że środki finansowe tego programu pochodzą ze środków de minimis, którego limit został wyczerpany na ten rok w sierpniu. W związku z tym, że ze środków de minimis finansowane są jeszcze inne programy, jak chociażby dopłata do materiału siewnego, do umów zakupu ziemi czy pomoc w formie pożyczek, ilość środków pozostających na Program Wapnowania Gleb jest niewielki.

3. W zakresie odbioru i przetwarzania odpadów pochodzących ze źródeł rolniczych:

   Na wniosek Ministerstwa Klimatu dokonana została zmiana *Ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o Utrzymaniu Czystości i Porządku w Gminach* - wprowadzono możliwość zapewnienia przez gminę odpłatnego przyjmowania przez punkty selektywnego zbierania odpadów komunalnych - odpadów z działalności rolniczej. Dodatkowo z inicjatywy Ministerstwa Klimatu uruchomiony został program Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej pt. *Usuwanie Foli Rolniczych i Innych Odpadów Pochodzących z Działalności Rolniczej*. Nabór wniosków w ramach ww. programów został zakończony 20 grudnia 2019 r. Jak informuje Ministerstwo Klimatu, po zawarciu i rozliczeniu umów zawartych na podstawie złożonych wniosków, dokonane zostanie rozeznanie zapotrzebowania na wsparcie finansowe kolejnych przedsięwzięć dot. zagospodarowania odpadów pochodzących z działalności rolniczej. Zostanie rozważona celowość kontynuowania programu priorytetowego oraz zmian w Programie pt. *Racjonalna Gospodarka Odpadami*. Na podstawie naszych obserwacji i licznych rozmów z Przedstawicielami Samorządów Gminnych, stwierdzamy ułomność tego programu i oceniamy go negatywnie. Jak wykazała praktyka, wprowadzenie w życie programów usuwania folii rolniczych i innych odpadów pochodzących z działalności rolniczej, nie tylko nie rozwiązało istniejącego problemu lecz wręcz przyczyniło się do stworzenia kolejnych. Na podstawie rozmów z przedstawicielami 14 gminami powiatu tarnowskiego, żadna z tych gmin nie przystąpiła do realizacji programu. Proponujemy jednocześnie utworzenie na terenie Polski punktów odbioru i przetwarzania odpadów pochodzących ze źródeł rolniczych.